

Variació consonàntica en el mot *madrastra*

(ALDC, III, 506. La *madrastra*)

L'únic nom normatiu per a designar la 'segona dona presa per un vidu respecte dels fills que aquest ha tingut d'un matrimoni anterior' és *madrastra* (< llat. MATRASTRA, que va substituir NOVERCA), documentat des del s. XIV i viu sobretot en cat. central; la var. alg. *marrastra* 85 (i la dissimilada *marrasta* 85) és resultat del tractament del grup -dr- > [r] (com *perra* < *pedra* < llat. PETRA). La dissimilació de bategants ha generat *madastra* (var. *madaastro* 179; *mare madastra* 70, 71, 81), forma testimoniada també des del s. XIV, estesa pel bal., val. i part del cat. central, i que Coromines creu que és “la forma que cal considerar com a catalana” enfront de *madrastra*, que estima que és “un castellanisme subtil i dissimulat”, afirmació que costa d'acceptar atesa la documentació literària (Metge, *Crònica de Pere el Cerimoniós, Procés o disputa de viudes i donzelles*)

i la seva actual extensió. L'altra dissimilació, *madrasta*, present ja en el *Tirant*, coneix una àrea més reduïda. La relació amb *mare* ha provocat *marastra* 14. *Mairastra* (*mairaastro* 103; var. metatitzada *mariastra* 118) presenta el tractament de -TR- > [jr], que és “autòcton en gran part del cat. nord-occidental” (*DECat*) però que en rossellonès deu ser d'influència occitana. *Padastra* 105, 160, 186 és una extensió del masculí al femení: els gèneres se solen distingir per la terminació (*padastre* [padaastro] [m.]/*padastra* [f.]). Com a resposta secundària, *segon mare* 176 té caràcter eufemístic com el té l'ús vocatiu de *tia* o ross. *tatà* 6 (← oc. forma hipocòrística de *tanta* 'tia') en l'àmbit familiar, quan el fillastre s'adreça al padastre (veg. mapa 294).

